

Луцький Тарас Миколайович
доктор філософії в галузі права,
старший викладач кафедри кримінального права і криминології
Львівський державний університет внутрішніх справ
Lutskyi Taras
PhD in Law,
Senior Lecturer at the Department of Criminal Law and Criminology
Lviv State University of Internal Affairs
ORCID: 0000-0002-1725-4029

DOI: 10.25313/2520-2308-2024-1-9565

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ З УРАХУВАННЯМ ПОВТОРНОСТІ

PROBLEMATIC ISSUES OF QUALIFICATION OF CRIMINAL OFFENSES WITH REGARD TO REPETITION

Анотація. Дослідження присвячене проблемам кваліфікації кримінальних правопорушень, в яких ознакою кваліфікованого складу кримінальних правопорушень є вчинення його повторно. Наведено приклади кримінально-правової кваліфікації діянь, в яких вчинення кримінальних правопорушень повторно, утворює певну колізію в застосуванні кримінального закону. Виявлено неоднозначний підхід законодавця щодо кримінально-правової оцінки вчинення особою декількох посягань, де в одному випадку такі діяння є ознакою основного складу кримінального правопорушення, а в іншому випадку з урахуванням повторності аналогічні діяння утворюють уже кваліфікований склад кримінального правопорушення.

Зазначено, що для правильного застосування Кримінального кодексу України у теорії та практиці правоохоронні органи повинні розуміти та правильно застосовувати в своїй діяльності ряд теоретичних положень науки кримінального права. Зокрема, це стосується питання повторності кримінальних правопорушень та правил кваліфікації діянь, які утворюють повторність.

У статті наголошено на тому, що враховуючи «повторність», як ознаку кваліфікованого складу кримінального правопорушення, порушується принцип кримінального права «Non bis in idem», за якого ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного й того ж виду за один і той же злочин, оскільки вчинення такого ж кримінального правопорушення особою раніше враховується при кваліфікації діяння цієї особи. Наголошено на тому, що ознака повторності не повинна впливати на кваліфікацію кримінальних правопорушень, а повинна враховуватися судом при призначенні покарання, як обставина, що обтяжує покарання.

Звернено увагу на те, що під час кваліфікації повторності кримінальних правопорушень, виникають певні проблеми, які неоднозначно вирішуються в теорії кримінального права.

Ключові слова: кримінально-правова кваліфікація, кримінальне правопорушення, множинність, повторність, покарання.

Summary. The study is devoted to the problems of qualification of criminal offenses in which the characteristic of a qualified criminal offense is its repeated commission. The author provides examples of criminal law qualification of acts in which repeated commission of criminal offenses creates a certain conflict in the application of criminal law. The author reveals an ambiguous approach of the legislator to the criminal law assessment of several offenses committed by a person, where in one case such acts are a sign of the main body of a criminal offense, and in another case, taking into account the repetition, similar acts form a qualified body of a criminal offense.

It is noted that for the correct application of the Criminal Code of Ukraine in theory and practice, law enforcement agencies should understand and correctly apply a number of theoretical provisions of criminal law science in their activities. In particular, this applies to the issue of repetition of criminal offenses and the rules for qualifying acts which constitute repetition.

The article emphasizes that considering «repetition» as a feature of a qualified criminal offense violates the principle of criminal law «Non bis in idem», according to which no one may be held legally liable twice for the same type of crime, since the commission of the same criminal offense by a person is previously taken into account when qualifying the act of that person. The author emphasizes that the feature of repetition should not affect the qualification of criminal offenses, but should be taken into account by the court when imposing a sentence as an aggravating circumstance.

The author emphasizes that in the course of qualification of criminal offenses' repetition, certain problems arise which are ambiguously resolved in the theory of criminal law.

Key words: criminal law qualification, criminal offense, multiplicity, repetition, punishment.

Постановка проблеми. Неоднозначність у вирішенні питань про поняття, види та кваліфікацію повторності кримінальних правопорушень справляє негативний вплив на правозастосовну практику. Судам доводиться вирішувати не тільки питання покарання, а насамперед питання кваліфікації кримінальних правопорушень, до числа найскладніших з яких належить відмежування повторності від одиничного кримінального правопорушення та інших видів множинності кримінальних правопорушень [12, с. 422–433]. Важливість дослідження обумовлена також тим, що кваліфікація кримінальних правопорушень з урахуванням повторності впливає на призначення покарання, можливість звільнення від кримінальної відповідальності чи звільнення від покарання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у розвиток інституту кваліфікації кримінальних правопорушень з урахуванням повторності внесли дослідження: Гнатів І. М. [1], Мармури О. З. [5], Михайлова В. Є. [6], Мороз М. А. [7], Навроцького В. О. [8], Наконечної І. М. [9], Созанського Т. І. [11] Устрицької Н. І. [12; 13] та інших вчених-юристів і практиків. Водночас з'ясовано, що необхідність впровадження європейських стандартів в Україні вимагає проведення додаткових теоретико-правових досліджень кваліфікації повторності кримінальних правопорушень з відповідним обґрунтуванням.

Метою цієї наукової статті є дослідження проблемних питань кваліфікації кримінальних правопорушень з урахуванням повторності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні засади інституту множинності злочинів, зокрема окремі її форми (повторність, сукупність та рецидив) та правові наслідки регламентовано законодавцем у Розділі VII «Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень» Загальної частини КК. Повторністю кримінальних правопорушень як формою множинності згідно з нормативним приписом ст. 32 КК визнається вчинення двох або більше кримінальних правопорушень, передбачених тією самою статтею або частиною статті Особливої частини цього Кодексу (ч. 1 ст. 32 КК). Крім того, у ч. 3 цієї ж статті зазначено, що вчинення двох або більше кримінальних правопорушень, передбачених різними статтями цього Кодексу, визнається повторним

лише у випадках, передбачених в Особливій частині цього Кодексу.

У ст. 35 КК передбачені правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень, зокрема, повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень враховуються при кваліфікації кримінальних правопорушень та призначенні покарання, при вирішенні питання щодо можливості звільнення від кримінальної відповідальності та покарання у випадках, передбачених цим Кодексом.

Як вбачається із закону України про кримінальну відповідальність, законодавцем чітко не встановлено підходу до врахування при здійсненні кримінально-правової кваліфікації дій особи за ознакою «повторно» наявності чи відсутності факту засудження цієї особи (наявності чи відсутності судимості).

Для цього слід враховувати принцип презумпції невинуватості, закріплений у ратифікованих Верховною Радою України міжнародно-правових актах, зокрема у ч. 1 ст. 11 Загальної декларації прав людини та у п. 2 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Також у п. 2 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод встановлено, що кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку. Вказане положення становить підґрунтя для регламентації цього принципу в національному законодавстві. Так, у ч. 1 ст. 62 Конституції України зазначено, що особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Цей конституційний принцип презумпції невинуватості майже аналогічно закріплено безпосередньо у тексті закону України про кримінальну відповідальність (ч. 2 ст. 2 КК), а також відображено у кримінальному процесуальному законі (ст. 7 та ч. 1 ст. 17 КПК). Отже, згідно з чинним законодавством винуватість особи може бути встановлено лише обвинувальним вироком суду.

1) Приклади неоднакового підходу законодавцем, щодо визнання повторності ознакою кваліфікованого складу кримінального правопорушення.

Для прикладу, у випадку якщо особа вчинила крадіжку (ч. 1 ст. 185 КК України), а згодом

через деякий час розбійний напад (ч. 1 ст. 187 КК України), то її дії будуть кваліфіковані за сукупністю ч. 1 ст. 185, ч. 1 ст. 187 КК України. Проте, у випадку вчинення аналогічних дій у іншому порядку (спочатку розбійний напад, а потім крадіжку), дії такої особи мають кваліфікуватися за ч. 1 ст. 187, ч. 2 ст. 185 КК України. Як бачимо з формули кваліфікації, вчинення особою розбою, а потім крадіжки утворює повторність при другому злочині та відповідно до примітки статті 185 КК України, має кваліфікуватися за ч. 2 ст. 185 КК України, як кваліфіковане кримінальне правопорушення. Аналогічна ситуація у даному прикладі буде й у випадках, якщо замість крадіжки особа вчинила такі кримінальні правопорушення, як грабіж (ст. 186 КК), вимагання (ст. 189 КК), шахрайство (ст. 190 КК), привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК).

В іншому випадку, уявимо ситуацію коли особа вчинила шахрайство (ч. 1 ст. 190 КК України), а згодом через деякий час викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ч. 1 ст. 262 КК України), то її дії будуть кваліфіковані за сукупністю ч. 1 ст. 190, ч. 1 ст. 262 КК України. Проте, у випадку вчинення аналогічних дій у іншому порядку (спочатку викрадення вогнепальної зброї, а потім шахрайство), дії такої особи мають кваліфікуватися за ч. 1 ст. 262, ч. 2 ст. 190 КК України. Як бачимо з формули кваліфікації, вчинення особою відразу викрадення зброї, а потім шахрайства утворює повторність при другому злочині та відповідно до примітки статті 185 КК України, має кваліфікуватися за ч. 2 ст. 190 КК України, як кваліфіковане кримінальне правопорушення. Аналогічна ситуація у даному прикладі буде й у випадках, якщо замість шахрайства особа вчинила такі кримінальні правопорушення, як крадіжка (ст. 185 КК), грабіж (ст. 186 КК), вимагання (ст. 189 КК), привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК).

В іншому випадку, уявимо ситуацію коли особа вчинила незаконне заволодіння механічним транспортним засобом (ч. 1 ст. 289 КК України), а згодом через деякий час викрала велосипед (ч. 1 ст. 185 КК України), то її дії будуть кваліфіковані за сукупністю ч. 1 ст. 289, ч. 1 ст. 185 КК України. Проте, у випадку вчинення аналогічних дій у іншому порядку (спочатку викрадення велосипеда, а потім автомобіля), дії такої особи мають кваліфікуватися за ч. 1 ст. 185, ч. 2 ст. 289 КК України. Як бачимо з формули кваліфікації, викрадення особою відразу велосипеда, а потім автомобіля утворює повторність при другому злочині

та відповідно до примітки статті 289 КК України, має кваліфікуватися за ч. 2 ст. 289 КК України, як кваліфіковане кримінальне правопорушення. Аналогічна ситуація у даному прикладі буде й у випадках, якщо замість крадіжки особа вчинила такі кримінальні правопорушення, як грабіж (ст. 186 КК), вимагання (ст. 189 КК), шахрайство (ст. 190 КК), привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК), викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ст. 262 КК), знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу (ст. 290 КК), викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (410 КК України).

Аналогічні проблеми з кваліфікацією виникають у випадку вчинення зґвалтування (ч. 1 ст. 152 КК), а потім вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку (ч. 1 ст. 155 КК), то її дії будуть кваліфіковані за сукупністю ч. 1 ст. 152, ч. 1 ст. 155 КК України. Проте, у випадку вчинення аналогічних дій у іншому порядку (спочатку вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, а потім зґвалтування), дії такої особи мають кваліфікуватися за ч. 1 ст. 155, ч. 2 ст. 152 КК України. Як бачимо з формули кваліфікації, вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, а потім зґвалтування утворює повторність при другому злочині та відповідно до диспозиції статті 152 КК України, має кваліфікуватися за ч. 2 ст. 152 КК України, як кваліфіковане кримінальне правопорушення. Аналогічна ситуація у даному прикладі буде й у випадках, якщо замість зґвалтування особа вчинила сексуальне насильство (ст. 153 КК), а також якщо в цьому прикладі замість злочину передбаченого ст. 155 КК України, особа вчинить злочин передбачений ст. 154 КК України (Примусування до вступу в статевий зв'язок).

Кваліфікація злочину буде правильною та науково обґрунтованою тоді, коли дотримано відповідні принципи, тобто кваліфікація злочинів ґрунтується на певних принципах і може бути здійснена лише на підставах і в порядку, передбачених законом. Знання цих принципів є запорукою успіху в науково-теоретичній і практичній роботі [13, с. 154–155].

Як бачимо на зазначених прикладах, законодавець використовує неоднаковий підхід щодо

кваліфікації кримінальних правопорушень, та в залежності від того, яке діяння було вчинено першим в одному випадку воно утворює повторність та як наслідок є ознакою кваліфікованого кримінального правопорушення, а в іншому навпаки на кваліфікацію не впливає.

2) *Порушення принципів кримінально-правової кваліфікації під час кваліфікації повторності кримінальних правопорушень.*

В п. 1 ч. 1 ст. 67 КК України вчинення злочину особою повторно та рецидив злочинів є обставиною яка обтяжує покарання.

Призначаючи покарання, суд не має права посилатися у вирок на п. 1 ч. 1 ст. 67 КК України, якщо повторність злочинів передбачена у статті Особливої частини КК як ознака злочину, що впливає на його кваліфікацію. Це зумовлено тим, що у випадках повторності як кваліфікуючої ознаки злочину підвищену суспільну небезпечність і тяжкість злочину вже враховано у статті Особливої частини КК, а тому немає потреби ще раз брати їх до уваги при призначенні покарання. Згідно із законом, суд має право не визнати повторне вчинення злочину обставиною, що обтяжує відповідальність.

Загальновідомим є існування принципу недопустимості подвійного інкримінування під час здійснення кримінально-правової кваліфікації. Конституція України закріпила загальноправовий принцип «non bis in idem», передбачивши в ч. 1 ст. 61, що ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те ж правопорушення. Стосовно кваліфікації злочинів цей принцип повинен мати таку інтерпретацію: посягання не може кваліфікуватися за статтею Особливої частини КК, якщо інша норма з інкримінованих цій же особі, повністю охоплює скоєне.

Проте, на мою думку даний принцип порушується законодавцем в ході формулювання диспозицій кримінальних правопорушень таким чином, що така обставина як вчинення злочину повторно утворює кваліфікований склад певного конкретного кримінального правопорушення, таким чином підвищуючи його суспільну небезпечність. Для прикладу, якщо особа у зв'язку із тим, що потребує дорого вартісного лікування чи немає засобів для існування, таємно викрала одну тисячу гривень в іншої особи (вчинила кримінальне правопорушення передбачене ч. 1 ст. 185 КК), через деякий час таємно викраде 500 гривень в іншої особи то друге діяння становить собою підвищену суспільну небезпеку і являється більш суспільно-небезпечним ніж перша крадіжка? Судячи з диспозиції статті 185 КК України, в даному випадку дії такої особи потрібно кваліфікувати як ч. 1 ст. 185, ч. 2 ст. 185 КК України. Чому в даному випадку, при кваліфікації діянь особи злочинця, діяння вчинено нею вперше, фактично ставиться в вину при вчиненні другого злочину. А чи не порушується в даному

випадку принцип недопустимості подвійного інкримінування під час здійснення кримінально-правової кваліфікації? На мою думку порушується, оскільки не можна попереднє кримінальне правопорушення ставити в вину особі яка вчинила інше кримінальне правопорушення. Як наслідок, порушення одного принципу, тягне за собою порушення інших принципів. Важливо, що кожне діяння, та діяння кожної людини має кваліфікуватися окремо.

Кожне діяння має особливості, отже має оцінюватися індивідуалізовано та з дотриманням принципу особистої винуватої відповідальності. За чинним КК України немає колективної відповідальності. Кожне діяння вчиняється конкретною людиною, тому у випадку якщо особа вчинила кримінальне правопорушення вперше, відбула за нього покарання (фактично вже понісши покарання за вчинене), то при вчиненні такого ж кримінального правопорушення вдруге, це не повинно впливати на кваліфікацію діянь особи. Для більшого розуміння ситуації, розглянемо приклад, в якому особа вчинила крадіжку (ч. 1 ст. 185 КК України). Суд визнав винним її у вчиненні злочину передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України та призначив покарання в межах санкції статті у виді обмеження волі строком на 5 років. Відбувши дане покарання, особа через незначний проміжок часу вчиняє нову крадіжку, то враховуючи те, що в диспозиції ч. 2 ст. 185 КК України, наявна така кваліфікуюча ознака як «вчинена повторно», то дії такої особи підлягають кваліфікації саме за цією частиною статті. І як наслідок, суд у другому випадку може призначити вже більш суворіше покарання за кримінальне правопорушення, яке за суспільною небезпекою не перевищує того кримінального правопорушення, яке було вчинено вперше.

В наведеному прикладі, особі яка вже понесла покарання за крадіжку вчинену вперше, інкримінується теж саме діяння (злочин вчинений вперше за який особа понесла покарання) у другому випадку вчинення крадіжки. Вважаю, що така позиція теорії та практики застосування кримінального закону є неправильною, та такою що порушує принцип кримінально-правової кваліфікації, зокрема «non bis in idem» та в кінцевому результаті при призначенні покарання порушуються основоположні права людини та громадянина, а саме право на свободу та особисту недоторканність.

Подібної думки дотримується й О.З. Мармура, який зазначає, що визначаючи повторність як ознаку об'єктивної сторони кримінального правопорушення і пов'язуючи з нею посилення кримінальної відповідальності, ми цей принцип порушуватимемо. Натомість вважаємо, на суспільну небезпеку нового кримінального правопорушення впливає не сам факт, що таке кримінальне правопорушення мало уже місце раніше, а зростання суспільної небезпеки особи, що його вчинила [5, с. 98].

Положення «non bis in idem» є конституційною, важливою, базовою засадою для кримінального права та є основою для право творення і правозастосування. Принцип «non bis in idem» є гарантією та захистом для особи від надмірного покарання, не допустимості покарання двічі за одне й те ж діяння, яке вже отримало власну правову оцінку (кваліфікацію) [3, с. 65].

За зазначених умов в кваліфікації діянь повністю дотримується принцип диференціації кримінальної відповідальності та індивідуалізації покарання. Під час дотримання даного правила не порушується принцип «Non bis in idem» (у перекладі з латинської «не двічі за одне»), який закріплений у ч. 3 ст. 2 КК (ніхто не може бути притягнений до кримінальної відповідальності за те саме кримінальне правопорушення більше одного разу), тобто дозволить уникнути подвійної кваліфікації скоєного [4, с. 144; 2, с. 175].

Це також відповідає практиці Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ) щодо реалізації ст. 4 Протоколу № 7 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, яка проголошує суб'єктивне право особи не бути притягненим до суду або покаранням двічі [10]. Зокрема, у § 14 рішення Фішер проти Австрії від 29 травня 2001 року ЄСПЛ зазначає, що немає підстав карати правопорушення, негативні наслідки якого повністю охоплюються іншим правопорушенням.

Не зовсім вдалою видається вказівка на те, що ознаки, які кваліфікують кримінальне правопорушення, передбачають обтяжуючі обставини злочину. Під такими обставинами, як правило, розуміють саме обставини, що обтяжують покарання, передбачені в ст. 67 КК України, — явища іншої правової природи [5, с. 13].

В.Є. Михайлов зазначає, що «кваліфікуючі й особливо кваліфікуючі ознаки злочину — це передбачені у відповідній частині статті Особливої частини КК України ознаки, які підвищують суспільну небезпечність злочину, чим впливають на кваліфікацію вчиненого й обтяжують покарання особи» [6].

На думку І.М. Наконечної, кваліфікуючі ознаки — «це передбачені у диспозиціях частин статей Особливої частини КК України ознаки, що

разом з ознаками основного складу характеризують кваліфікований (особливо кваліфікований) склад злочину, підвищують ступінь суспільної небезпеки злочину та особи, що його вчинила, впливають на кваліфікацію, посилюють покарання та виконують функцію диференціації кримінальної відповідальності» [9]. Окрім обмеження поняття ознак, що кваліфікують кримінальне правопорушення, диспозицією частини статті Особливої частини, авторка визначає це поняття через поняття кваліфікованого складу кримінального правопорушення, а таким, як відомо, є склад, який містить ознаку, що кваліфікує кримінальне правопорушення [5, с. 14].

Проте є певні сумніви стосовно того, чи підвищення суспільної небезпеки тою обставиною, що особа вчиняє кримінальне правопорушення повторно є настільки істотним, щоб зумовлювати диференціацію кримінальної відповідальності шляхом конструювання кваліфікованого складу кримінального правопорушення.

Як стверджує І.М. Гнатів, виключення повторності як кваліфікуючої ознаки складу кримінального правопорушення створить умови для ухилення від справедливого покарання для особи, що не виправилася та займає чітку антисуспільну позицію [1]. З цієї позицією, я не погоджуюсь та вважаю що справедливе покарання може бути призначене і в межах санкції основного складу кримінального правопорушення.

Висновки. Як підсумок варто зазначити, що єдиним можливим шляхом вирішення проблем кваліфікації кримінальних правопорушень з урахуванням повторності та недопущення «подвійного врахування» особі раніше вчиненого кримінального правопорушення при кваліфікації діянь — є виключення з кваліфікованих складів кримінальних правопорушень такої кваліфікуючої ознаки як «вчинення кримінального правопорушення повторно», і врахування «повторності» чи «вчинення кримінального правопорушення повторно» лише як обставину, що обтяжує покарання. Тому, що не повинно впливати на кваліфікацію, те що особа раніше вже вчиняла кримінальне правопорушення, а воно має впливати як обтяжуюча обставина при виборі судом виду та розміру покарання передбаченого в санкції статті.

Література

1. Гнатів І.М. Повторність як кваліфікуюча ознака складу злочину та її узгодження з принципом «non bis in idem». *Європейські перспективи*. 2012. № 2 (1). С. 137–140.
2. Луцький Т. Кримінальна відповідальність за необережне заподіяння смерті в Україні: теорія та практика: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 544 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5027/1/%d0%9b%d1%83%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f%202022.pdf> (дата звернення 13.01.2024).
3. Луцький Т.М. Порушення принципу «non bis in idem» під час кримінально-правової кваліфікації злочинів, що мають своїм наслідком необережне заподіяння смерті особі. *Polish journal of science*. 2020. No. 25, Vol. 4. P. 68–71. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3767> (дата звернення: 13.01.2024)

4. Луцький Т. М. Кримінальна відповідальність за необережне заподіяння смерті іншій особі: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 385 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3740/1/luckiy_d.pdf (дата звернення: 13.01.2024)
5. Мармура О.З. Ознаки, що кваліфікують злочин : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 280 с.
6. Михайлов В.Є. Щодо кваліфікуючих ознак зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби. *Проблеми законності*. 2009. № 102. С. 263–271.
7. Мороз М.А. Повторність та сукупність злочинів: окремі питання кваліфікації. *Вісник Верховного Суду України*. 2007. № 5(81). С. 35–39.
8. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. 2-ге вид. К. : Юрінком Інтер, 2009. 512 с.
9. Наконечна І.М. Поняття кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) ознак складу злочину. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С. 313–317.
10. Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права і свободи, не передбачені в Конвенції та у Першому протоколі до неї. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_059 (дата звернення: 13.01.2024).
11. Созанський Т.І. Кваліфікація сукупності злочинів : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 240 с.
12. Устрицька Н.І. Кваліфікація повторності злочинів : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 216 с.
13. Устрицька Н.І. Кримінально-правовий зміст поняття повторності злочинів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3. С. 422–431. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyku/nvsy/03_2012/12unippz.pdf (дата звернення: 16.01.2024).

References

1. Hnativ I. M. Povtornist yak kvalifikuiucha oznaka skladu zlochyntu ta yii uzghodzhennia z pryntsypom “non bis in idem”. *Yevropeiski perspektyvy*. 2012. № 2 (1). S. 137–140.
2. Lutskyi T. Kryminalna vidpovidalnist za neoberezhne zapodiannia smerti v Ukraini: teoriia ta praktyka: monohrafiia. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2022. 544 s. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/5027/1/%d0%9b%d1%83%d1%86%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9%20%d0%bc%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f%202022.pdf> (date of access 13.01.2024).
3. Lutskyi T. M. Porushennia pryntsypu «non bis in idem» pid chas kryminalno-pravovoi kvalifikatsii zlochyntiv, shcho maiut svoim naslidkom neoberezhne zapodiannia smerti osobi. *Polish journal of science*. 2020. No. 25, Vol. 4. P. 68–71. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3767> (date of access: 13.01.2024)
4. Lutskyi T. M. Kryminalna vidpovidalnist za neoberezhne zapodiannia smerti inshii osobi: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora filosofii za spetsialnistiu 081 “Pravo”. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2021. 385 s. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3740/1/luckiy_d.pdf (date of access: 13.01.2024)
5. Marmura O. Z. Oznaaky, shcho kvalifikuiut zlochynt: monohrafiia. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2019. 280 s.
6. Mykhailov V. Ye. Shchodo kvalifikuiuchykh oznak zarazhennia virusom imunodefitsytu liudyny chy inshoi nevylikovnoi infektsiinoi khvoroby. *Problemy zakonnosti*. 2009. № 102. S. 263–271.
7. Moroz M. A. Povtornist ta sukupnist zlochyntiv: okremi pytannia kvalifikatsii. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy*. 2007. № 5(81). S. 35–39.
8. Navrotskyi V. O. Osnovy kryminalno-pravovoi kvalifikatsii: navch. posib. 2-he vyd. K.: Yurinkom Inter, 2009. 512 s.
9. Nakonechna I. M. Poniattia kvalifikuiuchykh (osoblyvo kvalifikuiuchykh) oznak skladu zlochyntu. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2013. № 4. S. 313–317.
10. Protokol № 4 do Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod, yakyy harantuie deiaki prava i svobody, ne peredbacheni v Konventsii ta u Pershomu protokoli do nei. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_059 (date of access: 13.01.2024).
11. Sozanskyi T. I. Kvalifikatsiia sukupnosti zlochyntiv: monohrafiia. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2012. 240 s.
12. Ustrytska N. I. Kvalifikatsiia povtornosti zlochyntiv: monohrafiia. Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, 2013. 216 s.
13. Ustrytska N. I. Kryminalno-pravovyi zmist poniattia povtornosti zlochyntiv. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. 2012. № 3. S. 422–431. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/library/visnyku/nvsy/03_2012/12unippz.pdf (date of access: 16.01.2024).